

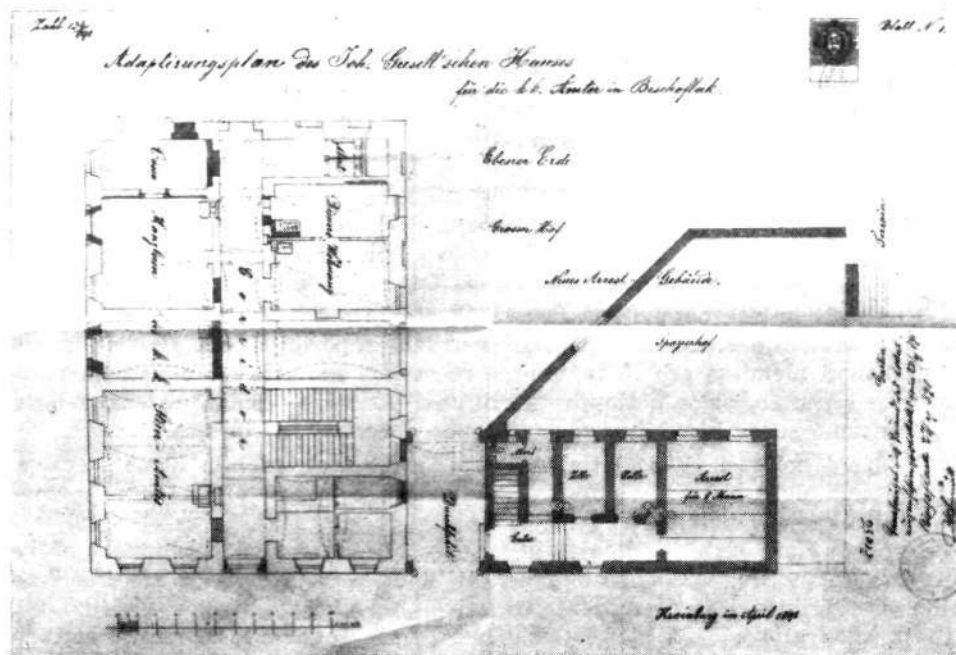
HISTORIAT STAVBE OBČINSKE SKUPŠČINE V ŠKOFJI LOKI

Pred leti je bila obnovljena fasada na stavbi sedanje občinske skupščine, poslopje nekdanje stare sodnije. Nad zazidanim portalom na Graben se je pokazal neki plemiški grb in zanimanje za stavbo je narastlo. V ustnem izročilu se je ohranilo, da je poslopje zgradil Jurij Guzelj — Balantov Jur, vendar če pogledamo še nazaj, vidimo, da je stavba v osnovi še starejša.

V drugi polovici 18. stoletja je Loka s predmestji dobila hišne številke. Stavbni kompleks občine je dobil hišno številko Karlovec 42. Za prvega znane lastnika je v najstarejši zemljiški knjigi iz konca 18. in začetka 19. stoletja vpisan Karl Jugovic. Izhajal je iz bogate loške meščanske, prej kmečke rodovine Jugovicov, ki so posebno v prvi polovici 18. stoletja z založništvom pridobili v Loki veliko premoženje in ugled. Jugovici so živeli v Škofji Loki, Kranju in Stražišču. Leta 1716 je bil Janez Tomaž Jugovic loški mestni sodnik; leta 1762 je imel enako funkcijo Jakob Jugovic. France Pokorn pravi v svojih rokopisnih zapiskih, da je bil Karl Jugovic sicer rojen v Kranju leta 1736. V Loki je bil trgovec in pozneje mestni sodnik. Leta 1775 se je poročil z Ano Marijo Lušina. Med leti 1816—1819 je bil nadsodnik ali pa nadgozdar loškega gospostva. Umrl je leta 1819.

Poznejši lastnik do leta 1822 je bila žena Marija Jugovic, ki je istega leta stavbo prodala Francu Ksaveriju Curhaleku (Zurhaleg). Zemljiška knjiga ga imenuje gospod, kakor so takrat še označevali plemiče, oziroma »boljše«, bolje situirane ljudi. Verjetno je bil kak višji uradnik, saj je zraven napisano kontrolor. Iz začetka njegovega lastništva pa že imamo boljšo dokumentacijo. Franciscejski kataster za mesto Loka nam za ta kompleks že kaže približno tako sliko, kot jo poznamo danes. Plan iz okrog leta 1825 nam prikazuje poslopje v obliki črke L s krakoma ob današnji Poljanski cesti in proti gradu. Celotno poslopje je bilo zidano. Ves kompleks je bil pomaknjen proti jugu, tako da je bil vogal stavbe v optični črti južnih poslopij ob klancu Grabnu z vogalom Pepetove hiše (Kopališka 1). Seveda je poslopje vzdolž Poljanske ceste segalo dalj kot danes. V zemljiški knjigi, kamor so uvedli številke iz katastra, je dobila stavbna parcela št. 128.

Curhalek je stavbo leta 1837 prodal Jožefu Bergmannu. Za Bergmanna pravi status animarum, da je bil birt. Prav gotovo je moral imeti veliko gostilno, saj je predmestje Karlovec igralo isto vlogo kot Kapucinsko predmestje in Stara Loka skupaj za celotni promet v Selško dolino, v našem primeru pa v Poljansko dolino. Iz tega časa okrog 1840 obstoji v zemljiški knjigi opis hiše. Hiša je bila krita s škodlami. V pritličju je bila obokana veža in spredaj klet. Potem slede še vrt, pod, šupa in hlev. Že takrat je bila stavba dvonadstropna. V prvem nadstropju je bila predsoba in štiri zaporedne sobe, kuhinja in shramba za živila. V drugem nadstropju je bila predsoba, spredaj ena soba

Načrt za adaptacijo stavbe in za gradnjo prizidka iz leta 1891

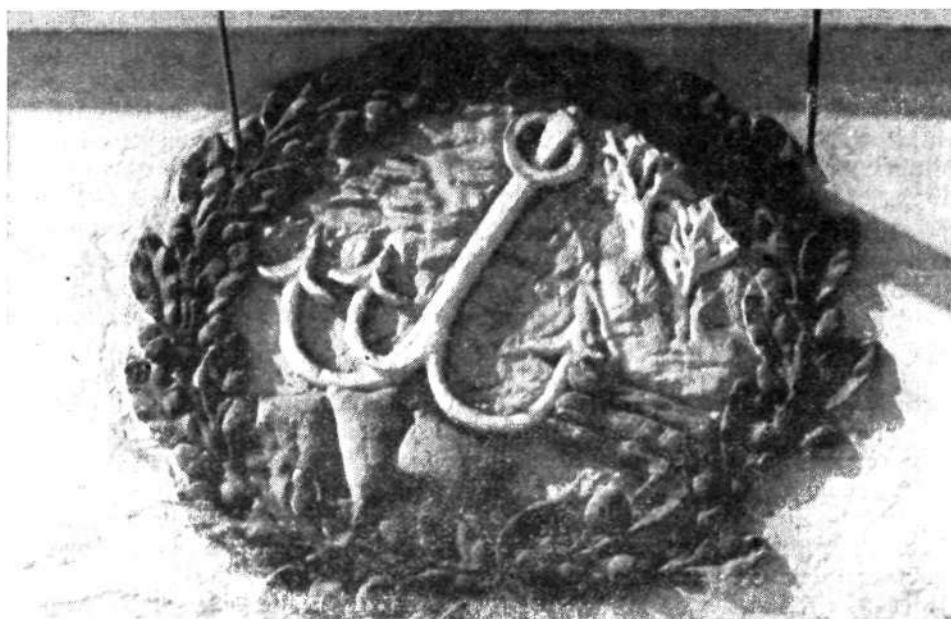
in zadaj dve sobi. Hiša je imela še gozdne deleže, ki so jih v Loki razdelili po hišnih številkah v letu francoske revolucije 1789. Gozdni deleži so bili v Padršk, v Gabrovšk, v Bodovljski grapi in dvetretjinski deleži na Žovščah, za Gradom in v Tošču.

Bergmann je cel kompleks leta 1850 prodal Feliksu Karlu Gozaniju. Zemljiška knjiga ga imenuje »markiz de St. George de Turino«. Teга Gozanija pa bralci Loških razgledov že poznamo iz zapisa Števa Šinka Drobci iz Loške preteklosti (Loški razgledi XV, 1968). Dobesedno pravi takole: »... Nunam je denar za nakup gradu deloma posodil marki Gozani. Bil je po stranski črti v sorodu z bogataši iz Veromije v Italiji. Živel je v Loki in bil pisar na sodišču ali na davkariji. Z družino je stanoval v Flisovi hiši. Pravili so, da je tako reven, da še srajce nima; trdil pa je večkrat, da ima bogate sorodnike v Italiji. Neko noč je pozvonil hišni zvonec in na trgu pod hišo je stal sel grofa Attemsa iz Ljubljane z novico, da je Gozanijev sorodnik v Italiji umrl in da je on glavni dedič. Zdravnik dr. Grbec je Gozaniju posodil obleko, da je mogel v Ljubljano h grofu Attemsu, nato pa v Italijo. S seboj je vzel ženo in otroke ter spletično Kumrovo Tino, nečakinjo dr. Grbca. Ker so nune vzgajale dva otroka Gozanijeve hčere, jim je potem posodil denar za nakup gradu, zid pa je napravil na svoje stroške. Začel je graditi »ta vel'ko hišo«, bivšo sodnijo. Ko pa so zahtevali, da se mora preseliti v Italijo na svoja posestva, je »ta vel'ko hišo« prodal Juriju Guzelju...« Tako Šink. Stare nune pa so vedele povedati, da je nekoč skoraj obupal nad življenjem, pa so ga nune pregovorile in mu spet vlile poguma. V Italijo se je moral preseliti zato, ker je bila taka poslednja volja zapustnika premoženja. Umrl je baje ne preveč bogat. Tak je njegov kratek

življenjepis po ustnem izročilu. Prav zanimivo pa bi bilo proučiti njegovo življenje po virih. Naj bo že kakorkoli, bil je naenkrat bogat in del premoženja je vložil v Loki. Nad danes zazidani portal na Graben z letnico 1853 si je dal izdelati rodbinski grb, na katerem je na z vencem listja obdanem polju predočena pokrajina z morjem in velikim sidrom. Ob morju so prikazane vreče. Kaj podrobno grb prikazuje, še za zdaj ni znano, verjetno pa simbolizira trgovca (vreče) po kopnem in po morju. V tem času so bile živahne zveze Ločanov z italijanskim Primorjem, saj pravi Šink v svojih že citiranih spominih, da je Ločan Prešern imel v svoji palači na Rio dei Schiavoni v Benetkah celo svojo banko. Te zveze bi kazalo proučiti, saj so ohranjeni drobci arhiva Homanove hiše, ki so bili v sorodstvu s Prešerni in Heissi, družinami takih bogatih Ločanov.

Poleg občinske hiše je Gozani istega leta kupil tudi sosednjo hišo, parcelna št. 127, stara hišna št. Karlovec 43. Poglejmo na kratko še lastnike te hiše pred Gozanijevim nakupom. Konec 18. stoletja je bil posestnik Jakob Južna (Juschna), pekovski mojster. Leta 1805 je hišo izročil sinu Gašparju, za katerega so znani kar trije poklici, birt, pek in sel (amtbothe). Njegov naslednik je bil leta 1842 Ignac Južna, ki je imel precej dolgov pri raznih Ločanih. Zanimivo je, da za obe hiši nista ohranjeni iz tega časa vulgo imeni, kar kaže, da lastniki niso imeli posebnih intenzivnih zvez z ostalim loškim prebivalstvom, ki je bilo navajeno dajati vulgo imena še večkrat v enem rodu.

Gozani je sedaj posedoval celoten vogal stavb do stare poti na Kržajuša v predmestje Trata, kot so včasih imenovali Grajsko pot. Ta prehod je bil včasih za nekaj metrov bliže Loki, takoj za hišno št. 43 (staro), ki je sedaj vklju-

Gozanijev grb nad nekdanjim vhodom z Grabna

čena v dolgi trakt ob Poljanski cesti. Ta prehod se je prek ceste med Peharjevo hišo in hišo zgornjega Kandiža (Poljanska 1 in Kopališka 4) nadaljeval v Karlovec in med Pepetovo in Tinkovčevo hišo (Kopališka 1 in 3) z ovinkom naprej na Graben. Lastnik obeh stavb pa Gozani ni bil dolgo. Že leta 1853 je hiši proki je bil lastnik hiše vsaj že leta 1777. Ta je leta 1791 izročil hišo Urši Berčič, ta pa naprej leta 1820 Pavlu Berčiču, peku. Zanimivo je, da je bila pekarija ob določenem času v obeh hišah, na št. 43 in 44. Jurij Guzelj je na tem mestu res lepo zaokrožil posest. Po njegovi smrti leta 1867 je bil leta 1868 celoten kompleks treh hiš prisojen sinu Janezu Guzelju. Ta je nadaljeval očetovo podjetnost. Iz arhivov ni razvidno, kdaj so Guzelji združili hišo št. 44 z ostalimi že pridobljenimi poslopji. Leta 1894 je združil obe parceli št. 126 in 127 v novo parcelo 197, kar kaže, da so bile prezidave že v celoti končane in je prišla tudi peš pot na Kržajuša na sedanje mesto.

Sedaj se pa po kratkem ekskurzu v Guzeljeve nepremičnine, ki jih je imel tudi drugje po Loki, vrnimo k občinski hiši. Leta 1891 so uršulinke kupile loški grad in cesarsko-kraljevim uradom na gradu je bilo odpovedano. Okrajno sodišče v Škofji Loki, kot največji najemnik uradnih prostorov je občini predlagalo novogradnjo za uradne prostore. Občina za novogradnjo ni imela denarja, koristno pa se ji je zdelo, da uradi ostanejo v mestu. Na občinskih sejah in še dal Juriju Guzelju — Balantovemu Jurju, tistemu, ki je leta 1851 skupaj z ženo s kočijo potoval na prvo svetovno razstavo v London, kjer se je dal tudi fotografirati. Guzelj je dal hiši tudi prvo vulgo ime pri Juriju. V danes zazidani portal z letnico 1853 je dal vklesati svoj monogram G. G. (= Georg Guzelj).

Leta 1866 (68) je Jurij prikupil še tretjo sosednjo hišo ob sedanji Poljanski cesti, stara hišna št. 44, parcelna št. 126. Prejšnji lastniki so bili Anton Berčič, posebej so se zedinili za tri lokacije: Za letno najemnino 1000 goldinarjev je tovarnar Alojzij Krenner ponudil svojo hišo na Placu, kjer je sedaj železnina pri Kašmanu. Druga ponudba je bila od Avgusta Sušnika za poslopje današnjega gostišča Krona, za 1100 goldinarjev. Najcenejši je bil Janez Guzelj za svojo hišo, Kasarno pri Kapucinskem mostu. Za najemnino je zahteval le 800 goldinarjev. Kdaj so se ogreli za drugo Guzeljevo hišo, sedanje občinsko poslopje, iz spisov ni razvidno.

Guzelj je bil občinski svetovalec in se je na kupčije razumel. Z adaptacijami je začel še pred prošnjo za gradbeni ogled, brez vsakršnega dovoljenja. Prošnjo za ogled je oddal šele julija 1891, ko je na stavbi že delal. Ogled je bil takoj in vloga odobrena. Adaptaciji je priključil še novogradnjo na zahodni strani, kjer so sedaj hišnikovo stanovanje, oddelek za notranje zadeve in sejna soba. V starem delu stavbe je po zapisniških ugotovitvah moral posebno paziti na primerno nosilnost tal v prostorih davčnega urada, kjer so zahtevali posebno trdnost zaradi težkih blagajn. Novi so bili vsi dimniki. Premalo podzidane stene je moral konsolidirati s traverzami, vsaj tako je veleval ogledni zapisnik. Zahodni popolnoma novi prizidek je bil namenjen arestom in stanovanju za paznika. Načrte za adaptacijo in novogradnjo je izdelal ing. Fran Žužek, uradni okrajni inženir iz Kranja. Načrti so ohranjeni. Januarja 1892 je že zaprosil za vselitveno dovoljenje. Ob kolavdaciji 15. januarja 1892 je bilo stanje prostorov sledeče: Pritličje: 4 sobe za davčni urad, ena soba in ena kuhinja za davčnega sluga in ena kuhinja za sodnijskega sluga. Prvo nadstropje: 6 sob za sodnijski urad, ena soba za sodnijskega sluga. Drugo nadstropje: 4 sobe, ena kuhinja, ena jedilnica (speis) in ena soba za deklo (stanovanje gospoda okrajnega sodni-

ka); tri sobe in ena kuhinja (stanovanje žendarmerije). V novem prizidku-pri-
tličje: dve majhni, ena velika jetniška soba (aresti); prvo nadstropje: 2 sobi
(aresta), ena soba za arhiv; drugo nadstropje: 3 sobe, ena kuhinja in ena jedil-
nica (stanovanje gospoda adjunkta). Okrajni zdravnik dr. Arko je prostore po-
trdil s pripombo, da so zaradi hitrice zidanja prostori še precej vlažni. Upo-
rabno dovoljenje je veljalo za nazaj od 1. januarja 1892. Ob istem času je Janez
Guzelj prezidaval tudi ostale svoje sosednje zgradbe, ki jih je prikupil že oče.
Iz hlevov je naredil sobe, kjer je nastanil gostilno. Načrte te adaptacije mu je
izdelal stavbenik Janez Molinaro. Leta 1894 je ta prezidana poslopja združil
v enotno parcelno številko kot smo že omenili.

Po Janezovi smrti je bilo celotno posestvo prisojeno njegovi vdovi Ani,
uradi pa so bili najemniki stavbe. Leta 1906 je po materini smrti dobil celoto
Oton Guzelj. Leta 1913 je Oto razdelil posestvo v dva dela, v stanovanjski in
gospodarski del z gostilno in na sodno stavbo z dvoriščem in delom vrta. Novo
parcelo št. 128/2 in del parcele 489/4 je prodajal cesarsko kraljevemu erarju,
avstrijski državi. Na Silvestrov dan leta 1913 pa je Oto umrl in prodaja je ste-
kla šele poleti 1914, ko je sodišče postalo lastnik stavbe za 85.000 kron. Tako je
stavba prišla v državno in po drugi svetovni vojni v družbeno lastnino. Po iz-
selitvi sodišča po drugi svetovni vojni je dobila v njej prostore loška občina.
Ostali del posestva pa je še v lasti Guzeljevih potomcev.

Viri

Zgodovinski arhiv Ljubljana, Oddelek v Škofji Loki. — Zemljiške knjige,
passim. — Občina Škofja Loka, Zapisniki sej občinskega odbora Šk. Loka 1891—1900,
fasc. št. 4, Upravne zadeve, fasc. št. 91, Gradbene zadeve, fasc. št. 110. — Sodišče
v Škofji Loki, Spisi Su, fasc. 265. — *Fr. Planina*, Rodovnik družine Guzelj, rokopis. —
Fr. Štukl, Knjiga hiš v Škofji Loki, rokopis. — Nadškofijski arhiv Ljubljana: Roko-
pisna zapuščina Fr. Pokorna, Kartoteka »slavnih Ločanov«. — *P. Blaznik*, Škofja
Loka in loško gospostvo, Škofja Loka 1973.